

Tekst Lambert Tegenbosch 1989

EEN OUTSIDER IN HET HART VAN DE KUNST

Maria van Heeswijk is een outsider. Sinds een paar jaar begint schilderen een hoofdbezigheid te worden in haar leven. De werken houden evengoed trekken van zondagschilderen, het werk van de amateur, de ongeoefende- misschien de werkelijke zeer vrije kunstenaar. Ze past in geen van de stijlen die we vandaag voor de mogelijke stijlen van vandaag houden. Geen geo en niet expressionistisch en niet iets daartussen. Ze maakt iets geheel buiten het actuele repertoire. Men aarzelt dus om het werk ten toon te stellen. Want weliswaar moet volgens de geldende kritiek kunst iets nieuws brengen, maar bedoeld is meer: nieuws in herhaling, het verwachte nieuws, iets anders van hetzelfde, en vooral niet iets waar we niet op rekenen. – Maar juist die overweging helpt ons over de drempel: waarom niet gedaan wat not done is? De intensiteit en oorspronkelijkheid van haar werk verplichten ons ertoe ernstig te nemen wat eigenlijk niet moest mogen of kunnen of hoeven.

Maria van Heeswijk is niet onnozel. Ze heeft gelezen en gekeken, ze heeft ook een en ander meegemaakt – ook een en ander meegespeeld. Ze is onthutsend simpel en direct, maar voor gecompliceerdheid die ze ook kent, kiest ze de omweg van de kunst om er vitaal mee in het reine te komen. Waarom ze amateur lijkt, is dat haar interesse vooral naar het onderwerp schijnt uit te gaan. Ze is gretig betrokken bij zulke onderwerpen als vrouwenliefde en vrouwenwerk, de geschiedenis van de mensen, van de wereld en de sterren, hoe kinderen de wereld ontdekken, het vertederende van bloemen en landschappen. En als ze schildert, is het of ze daar verhalen over vertelt. Niets is verder van de moderne kunst als de belangstelling voor figuratie en anecdote. Bij Maria van Heeswijk schijnt daar zo veel van voor handen dat het de hoofdzaak kon uitmaken.

Dan is wel verrassend dat ze een schilderij "Mijn Gauguin" noemt. Wat niet gebeurt omdat er Gauguin wordt afgebeeld, maar omdat het stilistisch Gauguin is. En men ziet andere stijlen: Matisse soms, Munch dikwijls, het decoratieve dus en het druipende leed. Die ontleningen worden niet verheimelijkt,

ze worden breeduit zichtbaar gemaakt als waren het huldebetonen aan die groten. Hoe meer haar oeuvre groeit, hoe duidelijker het wordt, dat haar anders zijn als vandaag toch een anders is op de manier van de schilderkunst. Haar oorspronkelijkheid bestaat erin, dat ze niet, zoals vandaag iedereen, schildert omtrent het schilderen of omwille van het schilderen, maar de bron terugvindt waaruit schilderen juist als kunst is ontstaan: de verwondering over het eigen bestaan en dat van de wereld. Al tientallen jaren lijkt het onmogelijk dat het schilderen de weg terug naar die bron zou vinden> Onmogelijk heette het dat De Kooning vrouwen zou schilderen. Het onmogelijke is echter de opgave van de kunst. Maria van Heeswijk verricht het onmogelijke en verandert daarmee ons concept van hedendaagse kunst. De vitaliteit van haar onderwerpen, decenniën afwezig uit de moderne kunst, geeft vitaliteit aan haar kunst, en niet minder aan de kunst in het algemeen. Het verhaal van de mens in de wereld zou onverstaanbaar zijn, als er niet de kunst was die het vertelde.